

سازمان بیهوشی کشور
معاونت امور توانبخشی
سازمان توانبخشی مبتنی بر جامعه

آموزش در جامعه برای کمک به افراد معلول

کتابچه‌ی آموزشی برای خانواده‌ی فرد بزرگسالی که کم‌شنوایی دارد ولی می‌تواند صحبت کند

چگونه می‌توان فرد معلول را برای ارتباط برقرار
کردن آموزش داد

سازمان بهداشت جهانی

عنوان و نام پدیدآور: کتابچه ی آموزشی برای خانواده ی فرد بزرگسالی که کم شنوایی دارد ولی می تواند صحبت کند: چگونه می توان فرد معلول را برای ارتباط برقرار کردن آموزش داد / مؤلف سازمان بهداشت جهانی ؛ مترجم: ستاد توانبخشی مبتنی بر جامعه

مشخصات نشر: تهران : سازمان بهزیستی کشور، اداره کل روابط عمومی ، ۱۳۸۸ .

مشخصات ظاهری: ۱۲ ص : : مصور .

فروست: آموزش در جامعه برای کمک به افراد معلول؛ ۶.

شابک: ج. ۹۶- ۲۷- ۵۵۱۷- ۶۰۰- ۹۷۸ : دوره : ۷- ۲۱- ۵۵۱۷- ۶۰۰- ۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی : Training package for a family member of an adult who has difficulty Hearing but can speak.

موضوع: توانبخشی - راهنمای آموزشی

موضوع: معلولان - راهنمای مهارت های زندگی

موضوع: معلولان - مراقبت های خانگی

شناسه افزوده: سازمان بهداشت جهانی

شناسه افزوده: World Health Organization

شناسه افزوده: سازمان بهزیستی کشور . ستاد گسترش توانبخشی مبتنی بر جامعه

شناسه افزوده: سازمان بهزیستی کشور . اداره کل روابط عمومی

شناسه افزوده: آموزش در جامعه برای کمک به افراد معلول ؛ ۶

رده بندی کنگره: ۵. ج. ۱۳۸۸ HDV ۲۵۵/۱۸

رده بندی دیویی: ۳۶۲/۱۷۸۶

شماره کتابشناسی ملی: ۱۹۱۰۷۳

آموزش در جامعه برای کمک به افراد معلول

کتابچه ی آموزشی برای خانواده ی فرد بزرگسالی که کم شنوایی دارد ولی می تواند صحبت کند.

چگونه می توان فرد معلول را برای ارتباط برقرار کردن آموزش داد (۶)

مؤلف: سازمان بهداشت جهانی

مترجم: ستاد توانبخشی مبتنی بر جامعه

ناشر: اداره کل روابط عمومی سازمان بهزیستی کشور

ویراستاران علمی: محمدرضا اسدی - سعیده مهرکیان

صفحه آرایي: ندا شوقی

چاپ اول: ۱۳۸۸

شمارگان: ۲۰۰۰۰ جلد

قیمت: اهدایی

خانواده گرامی

- این کتابچه به شما کمک می‌کند تا با کودکی که در ارتباط برقرار کردن با دیگران مشکل دارد کمک کنید، کودکانی که کمبود شنوایی دارند ولی می‌توانند صحبت کنند.
- در برخورد با کودکی که کمبود شنوایی دارند ولی می‌توانند صحبت کنند به نکات زیر توجه کنید:
۱. ابتدا تمام کتابچه را یک بار بخوانید.
 ۲. ببینید کدام بخش برای کودک تحت آموزش شما لازم و مفید است.
 ۳. اگر کودک در موردی تواناست یا مشکلی نداشت، می‌توانید به بخش‌های دیگر بپردازید.
 ۴. اگر کودک در مواردی مشکل دارد، روی آن بخش وقت بیشتری بگذارید.
 ۵. در آموزش به کودک عجله نکنید. اگر کاری را یاد گرفت و به تنهایی انجام داد او را تشویق کنید.
 ۶. با خونسردی و مهربانی با کودک صحبت کنید و به او نشان دهید که با او دوست هستید و می‌خواهید به او کمک کنید.
 ۷. به کودکی که حرف‌های عجیب و غریبی می‌زند، نخندید.
 ۸. کودک را نترسانید و تهدید نکنید.
 ۹. کودک را دست نیندازید و مسخره نکنید و به دیگران نیز چنین اجازه‌ای ندهید.

منظور از این کتابچه راهنما چیست؟

- چگونه فرد می‌تواند ارتباط برقرار کردن را یاد بگیرد.
- از طریق صحبت کردن با دیگران
- یاد گرفتن ارتباط به کمک حالات چهره
- برقراری ارتباط از طریق خواندن و با الفبای دستی
- الفبای دستی گویای باغچه بان
- یادگیری برقراری ارتباط از طریق فراگیری مفهوم حرکات دست و بدن

کم شنوایی، ممکن است در بزرگسالی و پس از یاد گرفتن گفتار و زبان برای افراد رخ دهد.

■ چنین فردی قبلاً به راحتی قادر به برقراری ارتباط بوده است. کم شنوایی او بعد ها آغاز شده و اکنون با ظهور کم شنوایی در فهم منظور دیگران مشکل دارد.

■ ابتدا این فرد بسیار غمگین خواهد شد و احساس جدایی شدید از اعضای خانواده و دوستانش خواهد داشت.

■ در این حالت او هنوز قادر است صحبت کند اما میزان گفت و گو کاهش می‌یابد. او بسیار کم حرف می‌زند. زیرا آنچه را که دیگران می‌گویند نمی‌شود.

چگونه می‌توان به این فرد کمک کرد؟

■ شما با نشان دادن علاقه‌ی خود می‌توانید به او کمک کنید. به او محبت و توجه کنید. بگذارید متوجه شود که هنوز دوست دارید با او ارتباط برقرار کنید.

■ برای برقراری ارتباط با او زمان بگذارید. او را تشویق کنید با شما حرف بزند. با استفاده از روش‌های مختلف برقراری ارتباط به او کمک کنید تا صحبت‌های شما را درک کند.

■ او را تشویق کنید تا همان کارهایی را انجام دهد که قبل از ایجاد کم شنوایی انجام داده است.

■ اطمینان حاصل کنید کارهایی را که قبلاً در منزل انجام داده است، ادامه می‌دهد.

همچنین اگر قبلاً شغلی داشته، مطمئن شوید که به کار کردن ادامه می‌دهد.

او همچنین باید به شرکت در فعالیت‌های اجتماعی نیز ادامه دهد. با دوستان وی و کسانی که او با آن‌ها کار می‌کند صحبت کنید و به آن‌ها کمک کنید تا با او ارتباط برقرار کنند.

■ برای رسیدن به بهترین روش ارتباط باید هر روز زمانی را برای کمک به او اختصاص دهید. او را تشویق کنید تا برای بیان افکار، احساسات و نیازهایش با شما حرف بزند.

- اگر فرد قادر به شنیدن صداهای بلند می‌باشد ممکن است بعضی از کلمات را که بیان می‌کنید، بشنود. اگر بلند و شمرده با او صحبت کنید، کلمات را خواهد شنید، اما سعی کنید داد نزنید.
- سعی کنید بهترین روش را برای دادن اطلاعات به او پیدا کنید تا او بتواند آن‌ها را درک کند.
- می‌توانید روش‌های برقراری ارتباط که در این کتابچه شرح داده شده است را امتحان کنید.

چگونه فرد می‌تواند ارتباط برقرار کردن را یاد بگیرد؟

از طریق صحبت کردن با دیگران

- شخصی که شنوایی خود را از دست می‌دهد نمی‌تواند حرف‌های خود را بشنود. به همین دلیل ممکن است صدای گفتار او تغییر کند. گفتار وی ممکن است بسیار زیرتر، بسیار بم تر، بسیار بلند و بسیار آهسته گردد. ممکن است بعضی از کلمات را اشتباه بگوید.

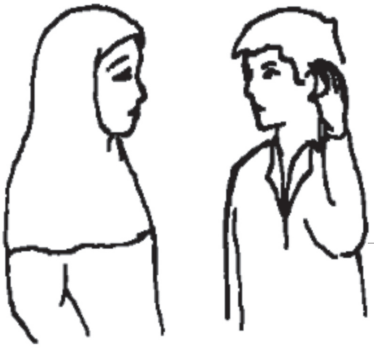

- شما می‌توانید به فرد کمک کنید تا واضح حرف بزند. برای مثال اگر خیلی آهسته صحبت می‌کند دست خود را پشت گوش‌تان بگذارید تا به او نشان دهید که حرف‌های او را نمی‌شنوید.
- اگر فرد معلول خیلی بلند صحبت می‌کند، انگشت اشاره را جلو دهانتان بگذارید، یا دست هایتان را روی گوش هایتان قرار دهید.
- اگر کلمه‌ای را اشتباه تلفظ می‌کند به او بفهمانید آن را اشتباه تلفظ کرده است. اطمینان یابید که به شما نگاه می‌کند. کلماتی را که غلط بیان کرده صحیح تلفظ کنید و از او بخواهید آن را تکرار کند. به او بگوئید که چه موقع کلمات را درست بیان می‌کند.

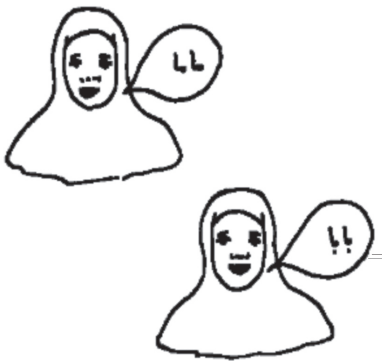
یاد گرفتن ارتباط به کمک حالات چهره

- وقتی شما صحبت می‌کنید ممکن است فرد با نگاه کردن به حالات صورت و حرکات لب‌های شما بعضی از حرف‌هایتان را بفهمد که به آن لب‌خوانی یا گفتار خوانی گفته می‌شود.
- اگر شخص قادر به شنیدن صداهای بلند باشد، ممکن است قسمت‌هایی از

کلمات را بشنود و قسمت های دیگر را که نمی شنود، لب خوانی کند.
 ■ از او پرسید آیا با قرار دادن دست در پشت گوشش می تواند بهتر بشنود یا نه. بگویند با دو گوش خود این کار را امتحان کند تا ببیند آیا کمکی به او می کند یا خیر.

■ چنین شخصی هرگز نمی تواند تمام آنچه را که شما می گویند لب خوانی کند. به این دلیل که بعضی صداهاى گفتار روی لب ها کاملاً شبیه به هم نمایان می شوند. در کلمه هایی مثل ماما و بابا حرکات لب ها مثل هم می باشد.

■ گاهی اوقات فرد نمی تواند لب خوانی کند ولی می تواند بعضی چیزها را از حالت صورت شما درک کند.

■ بعضی از افراد بدون آنکه آموزش لب خوانی دیده باشند می توانند این کار را انجام دهند.

برای بعضی دیگر این کار دشوار است. این قبیل افراد برای یاد گرفتن لب خوانی نیاز به کمک دارند.

■ هر روز زمان مشخصی را در نظر بگیرید تا به او کمک کنید که وقتی صحبت می کنید، لب خوانی کند.

■ شخص باید بتواند صورت شما را ببیند. موقع صحبت کردن طوری بنشینید یا بایستید که نور صورت شما را روشن کند.

خیلی شمرده صحبت کنید. حرکات لب های شما بیش از زمانی که با سایر افراد صحبت می کنید نباشد. وقتی چیزی در دهان دارید صحبت نکنید.

■ کار را با کلمات پر کاربردی شروع کنید که شما و خانواده تان هر روز از آن ها استفاده می کنید. مثلاً چیزهایی را که از مغازه خریده اید به او نشان دهید. به گوجه فرنگی اشاره کنید و بگویید: من گوجه فرنگی خریده ام. همین کار را در مورد چیزهای دیگری که خریده اید انجام دهید.

■ سپس همان چیزها را بدون نشان دادن، بیان کنید. چیزها را با ترتیب های مختلف نام ببرید. مثلاً اگر اول گفته اید گوجه فرنگی، برنج و پیاز بعد بگویید

- پیاز، گوجه فرنگی و برنج. از او بخواهید هر چه را می‌گویید تکرار کند.
- کار را با تعداد کمی از کلمات شروع کنید. وقتی توانست آن لغات را لب خوانی کند به تعداد لغات اضافه کنید. به این ترتیب به او کمک می‌کنید تا گفته‌های شما را از طریق لب خوانی بفهمد.
- با او درباره افراد و حوادثی که به نظر او جالب اند صحبت کنید. ممکن است او دوست داشته باشد که چیزهایی درباره اعضای خانواده و جامعه و فعالیت‌های آن‌ها بداند.
- شما و دیگر اعضای خانواده و دوستان فرد باید با او همان قدر صحبت کنید که پیش از کم‌شنوا شدنش با او صحبت می‌کرده‌اید.
- به دیگران بگوئید که وقتی با او صحبت می‌کنند باید روبرو او باشند. واضح و شمرده صحبت کنند. همچنین توضیح دهید که حالت صورت آن‌ها به فرد کمک کند تا گفته‌های‌شان را درک کند.

برقراری ارتباط از طریق خواندن و با الفبای دستی

- اگر فرد بتواند بخواند ممکن است دوست داشته باشد روزنامه، مجله و کتاب داشته باشد این نوشته‌ها به او کمک می‌کند تا از آن‌چه در جامعه می‌گذرد آگاه شود و همچنین به او این امکان را می‌دهد که موضوعی برای صحبت با دیگران داشته باشد.

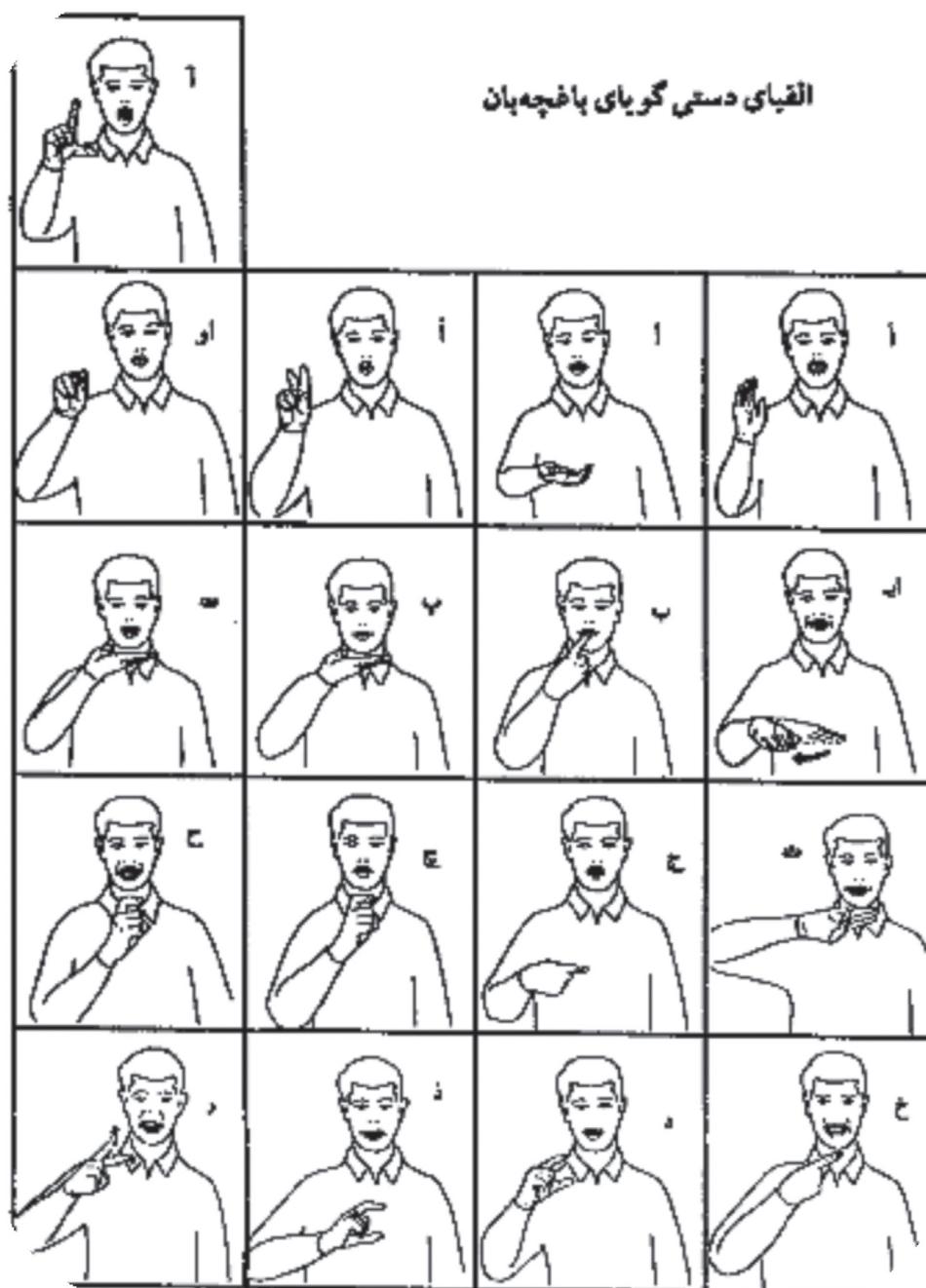
- ممکن است خود شما از این قبیل نوشته‌ها داشته باشید. یا شاید افراد دیگری را بشناسید که بتوانند این نوشته‌ها را برای استفاده به خانواده شما بدهند.
- اگر فرد قادر به خواندن باشد، می‌توانید با نوشتن مطالب یا با استفاده از الفبای دستی با او ارتباط برقرار کنید.
- می‌توانید از انگشتان خود برای بیان کلماتی که فرد نمی‌تواند آن‌ها را با لب خوانی درک کند، استفاده نمائید. در صفحه بعد بیان حروف را به وسیله الفبای دستی مشاهده می‌کنید.

الفبای دستی گویای باغچه بان

- آنچه در صفحه بعد می‌بینید، الفبای دستی است. در الفبای دستی هر یک از حروف الفبا با حرکت‌های معین به وسیله انگشت‌ها نشان داده می‌شوند.
- خودتان هم می‌توانید روش‌های دیگری برای برقرار کردن ارتباط با فرد پیدا کنید. اگر فرد تنها با خواندن یا

القبای دستی، اطلاعات مورد نیازش را به دست آورد، نمی تواند با همه افراد ارتباط برقرار کند. روزانه ساعتی را برای آموزش روش های مختلف ارتباط در نظر بگیرید. این روش ها را امتحان کنید.

- زمانی که تمایل به یاد گرفتن دارد، به او آموزش دهید. هیچ وقت او را تحت فشار قرار ندهید.
- هر بار مدت زمان کوتاهی به او آموزش دهید و بعد بگذارید استراحت کند. دو یا سه بار آموزش در روز بهتر از یک جلسه آموزش طولانی است.

تصویر زیر ، نمونه ای از چگونگی حرکت انگشتان برای هجی کردن لغت پسر است .

یادگیری برقراری ارتباط از طریق فراگیری مفهوم حرکات دست و بدن

- وقتی با فرد صحبت می کنید از حرکات صورت، دست ها و بدن خود استفاده کنید تا به کمک آن ها گفته های شما را درک کند.
- حالت های مختلف صورت شما در لب خوانی به او کمک می کند. مثل حالت خوشحالی، تعجب، ناراحتی
- حرکت دست ها و بدن شما همچنین به او کمک می کند تا آنچه را که از طریق لب خوانی متوجه نشده، درک کند.

- شما می توانید یک حرکت مشخص دست را به عنوان یک لغت یا یک مفهوم خاص بکار ببرید. هر بار می خواهید که فرد این لغت یا مفهوم را درک کند، از همین حرکت استفاده کنید.
- وقتی کسی با دست های خود حرکات های مشخصی را انجام می دهد که معنای یک لغت یا مفهوم خاص را می دهد، می گوئیم از زبان اشاره استفاده کرده است، مانند مثال زیر:
- در بعضی از کشورها همه کسانی که ناشنوا هستند از علامت های یکسان که زبان اشاره نامیده می شود برای ارتباط برقرار کردن استفاده می کنند.
- نمونه هایی از این علائم در زیر آورده شده است. می توانید آن ها را تغییر دهید یا اشاره های جدیدی به آن ها اضافه کنید.

- از توانیار محلی خود پرسید آیا کسی را می شناسد که تا اندازه ای زبان اشاره بداند؟
- شاید این شخص بتواند به شما زبان اشاره یاد بدهد، سپس شما نیز به فرد کم شنوا و سایر افراد خانواده آموزش دهید که چگونه از زبان اشاره استفاده کنند.

■ شما، افراد خانواده و دوستان فرد باید همراه او اشاره‌ها را یاد بگیرند. باید از اشاره‌ها برای دادن اطلاعات به فرد استفاده کنید.

■ این فرد باید صحبت کند. او نیازی به استفاده از زبان اشاره برای دادن اطلاعات به دیگران ندارد، بلکه باید زبان اشاره را برای دریافت اطلاعات از دیگران یاد بگیرد. ■ با استفاده از روش‌های زیر می‌توانید زبان اشاره را به فرد یاد بدهید:

اشاره‌ای را که می‌خواهید یاد بدهید انتخاب کنید. فرض کنید می‌خواهید اشاره «بیا» را آموزش دهید.

هم‌زمان با صحبت کردن اشاره کنید. مثلاً بگویید «با من بیا» و وقتی لغت «بیا» را می‌گوئید از اشاره آن استفاده کنید.

اگر لب‌خوانی برای او مشکل می‌باشد، اشاره‌لغاتی را که معمولاً آن‌ها را به کار می‌برید به او یاد بدهید. افراد خانواده و دوستان او نیز باید این اشاره‌ها را یاد بگیرند تا با استفاده از آن‌ها بتوانند با او صحبت کنند.

اگر شخص منظور شما را متوجه نمی‌شود از یکی از اعضای خانواده کمک بگیرید. از او بخواهید کنار فرد بایستد. سپس بگوئید و اشاره کنید "بیا" وقتی عضو خانواده به سوی شما راه افتاد فرد منظور شما را می‌فهمد و اشاره کلمه "بیا" را یاد می‌گیرد.

■ بعضی از افراد که شنوایی خود را از دست می‌دهند، نمی‌خواهند اشاره یاد بگیرند. اگر چنین است آن‌ها را تحت فشار قرار ندهید. به همان روشی که دوست دارند با ایشان ارتباط برقرار کنید.

■ هر بار که فرد می‌فهمد شما به او چه می‌گویید، خوشحالی خود را نشان دهید. این کار را می‌توانید با لب‌خند زدن، تکان دادن سر خود، یا گفتن «خوب است» انجام دهید.

وقتی شخص حرف‌های شما را نمی‌فهمد ممکن است ناراحت و یا عصبانی شود. نسبت به او عصبانی نشوید. با او مهربان و صبور باشید.

■ آموزش فرد کم‌شنوا برای درک کردن آنچه دیگران می‌گویند، مدت زیادی طول می‌کشد. آموزش شخص برای فهمیدن منظور دیگران مهم است طوری که او احساس کند عضوی از خانواده و جامعه است.

نتیجه

بعد از آن که مدتی از این کتابچه استفاده کردید به پنج پرسش زیر پاسخ دهید.
کار را با بررسی کودکی که آموزش می دهید شروع کنید. بعد با گذاشتن تاریخ، روز، ماه و سال در مستطیل‌هایی که بعد از هر پرسش آمده است مشخص کنید. اگر کودک اغلب و بدون نیاز به تکرار زیاد رابطه ایجاد می کند، مستطیل «به آسانی» را تاریخ بگذارید. اگر اغلب نمی تواند ارتباط برقرار کند و یا نیاز به تکرار زیاد دارد در مستطیل «با دشواری» تاریخ بگذارید. و وقتی کودک نمی تواند با هیچ روشی رابطه ایجاد کند، در مستطیل «به هیچ وجه» تاریخ بگذارید.

آیا آموزش های ساده را می فهمد؟

به آسانی ☐ با دشواری ☐ به هیچ وجه ☐

آیا نیاز هایش را بیان می کند؟

به آسانی ☐ با دشواری ☐ به هیچ وجه ☐

آیا مفهوم حرکات و اشاره ها را به منظور برقراری ارتباط درک می کند؟

به آسانی ☐ با دشواری ☐ به هیچ وجه ☐

آیا لب خوانی می کند؟

به آسانی ☐ با دشواری ☐ به هیچ وجه ☐

آیا صحبت می کند؟

به آسانی ☐ با دشواری ☐ به هیچ وجه ☐

اگر همه پاسخ ها «با دشواری» و یا «به هیچ وجه» باشد ممکن است به یکی از دلایل زیر باشد. این دلایل را مرور کنید تا علت احتمالی چنین پاسخ هایی را پیدا کنید و ببینید درباره آن چه باید کرد.

علت ها	چه باید کرد؟
۱- شما از روش های مختلف ارتباطی که برای فرد قابل درک بوده، به روشنی استفاده نکرده اید.	شما و دیگر افراد خانواده باید از حرکات بدن و اشاره ها به شکل بهتری استفاده کنید، یا این که شمرده تر حرف بزنید تا فرد بتواند لب خوانی کند.
۲- ممکن است به مدت کافی او را آموزش نداده باشید.	به آموزش ادامه دهید. اگر طی مدت سه یا شش ماه نتیجه ای نگرفتید از توان یار محلی بخواهید شما را راهنمایی کند.
۳- شاید راهنمایی ها را به طرز صحیح دنبال نکرده اید.	دوباره کتابچه را بخوانید. اگر فکر می کنید راهنمایی ها را خوب نفهمیده اید با توان یار محلی در این باره صحبت کنید.
۴- با توجه به معلولیت فرد، این روش آموزشی برای فراگیری برقراری ارتباط برای او مناسب نیست.	سعی کنید روش دیگری برای برقراری ارتباط با او پیدا کنید. با توان یار محلی درباره این که آیا باید استفاده از کتابچه را متوقف کرد یا نه، مشورت کنید.

اگر به استفاده از کتابچه ادامه دادید، تا مدتی شخص را آموزش دهید، بعد پرسش های بالا را دوباره پاسخ دهید تا متوجه شوید که فرد فعالیت های بیشتری انجام می دهد یا خیر؟